

AI WEIWEI: UMJETNIK KOJI SE NE ODRIČE ODGOVORNOSTI

Izložba "Ai Weiwei: Interlacing", Kunsthaus, Graz, 17. rujna 2011. – 5. veljače 2012.

LADA DRAŽIN-TRBULJAK □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1. *Privremeni pejzaži*, 2002. - 2008.;
pogled na izložbu Ai Weiwei: *Preplitanje*
[Interlacing]
Foto: Nicolas Lackner
© Universalmuseum Joanneum, Kunsthaus
Graz, Austrija

Časopis *ArtReview* iz 2012. objavio je zanimljivu anketu u kojoj je rangirano sto najtjecajnijih osoba u svijetu suvremene umjetnosti; prema mišljenju anketiranih, prvo mjesto na toj listi dodijeljeno je suvremenome kineskom umjetniku Ai Weiweiju. Prilika da se barem donekle, a ubrzo nakon objavljene ankete, upoznamo s djelomičnim opusom tog umjetnika pružila nam se na njegovoj samostalnoj izložbi u Kunsthausu Graz. Za one koji su vidjeli već nešto od njegovih izložbi i djela, na primjer onu spektakularnu u Tate Modern u Londonu 2010. g., a i za one koji su već otrpije imali neku informaciju o njegovim djelatnostima ta će izložba u prvi trenutak djelovati pomalo šturo. Naime, na njoj su prikazani samo fotografski radovi. Nije izložena nijedna skulptura, pa čak nijedno zrno od onih sto milijuna "skulptura" oslikanih porculanskih zrna suncokretova sjemena koje je unikatno modeliralo i obojilo 1 600 vrijednih kineskih obrtnika za cijeli pod kojim je bio prekriven Turbine Hall u Tate Modernu. Ipak, strpljiviji gledatelj izložbe steći će dojam o posebnosti tog umjetnika.

Ai Weiwei konceptualni umjetnik, kipar, fotograf, arhitekt, blogger, twitter, aktivist, čini to onako kako to nisu radili umjetnici do sada. Bilježi, komentira, raspravlja na blogovima i na Twitteru... Ovo je projekt koji prezentira i ukazuje na slojevitost njegova pristupa u kojemu se prepliću sadržaji njegovih video-radova, serija fotografija, blogova i eseja.

Izložba u Grazu svoj će slijed nizanja radova, odmah na ulazu u prostor, započeti u velikom formatu. Taj će se slijed, doduše, malo razlikovati od onoga prikazanog u zajedničkom katalogu izložbi, od kojih je prva održana u Fotomuseumu Winterthur, ove u Grazu, čiji smo bili posjetitelji i one koja se otvorila u veljači 2012. u pariškom Jeu de Paume.

Dok katalog kronološki prati umjetnikov razvoj od njegovih ranih crno-bijelih radova manjeg značenja i formata, odmah nakon što se s ide s pokretne trake kojom publika ulazi u prostor galerije, izložba započinje novijim radovima impresivnih dimenzija. Na panou, zapravo za tu priliku izgrađenim unutrašnjim visokim i dugim "zidom", mozaično su zalijepljeni printovi fotografija, jedan do drugoga, kao na oglasnim *billboardima*.

Fotografije u koloru kvadratičnog formata i monitori s kojih se projiciraju dva različita videa, odmah privlače pozornost posjetitelja. Ti su monitori postavljeni simetrično po sredini toga golemog panoa, na međusobnom razmaku od nekoliko metara, čineći tako s "tapetom" od fotografija zajedničku instalaciju. Na jednom je monitoru snimka prometne ulice, s po tri trake u svakom smjeru, na kojima se kreću kolone vozila. Na drugome monitoru prikazana

Izložba: Ai Weiwei *Interlacing*
Vrijeme održavanja: 17.9.2011.
- 15.1.2012.
Mjesto održavanja: Kunsthaus
Graz, Austrija
Kustos: Urs Stahel, Ai Weiwei

sl. 2. Rad *Fairytales*, 2007.: pogled na izložbu
 Ai Weiwei: *Preplitanje [Interlacing]*
 Foto: Nicolas Lackner
 © Universalmuseum Joanneum, Kunsthaus
 Graz, Austrija

je noćna snimka snimljena iz nekog vozila na jednako prometnim ulicama Pekinga. Sedamdesetak fotografija s te "fototapete" iza monitora svjedoče o galopirajućoj gradnji. Nova naselja pred sobom ruše sve staro mijenjajući tradicionalni kineski specifično građeni okoliš *hutonga* novim globalno poznatim pejzažem bezličnih nebodera. Nešto tradicionalno zamijenjeno je novim u ime napretka. Fotografije i video sugeriraju veliku dinamičnost zbivanja u suvremenoj Kini, a Weiwei to samo bilježi. On to na ovoj izložbi još ne komentira, osim, možda, naslovom.

Serijski se zove *Privremeni pejzaži* i aludira na krhkost i lošu kvalitetu gradnje tih objekata, izgrađenih na brzinu, opasnih po život njihovih stanovnika, nasuprot onima koji su tu stajali prije, i to stoljećima. Te su zgrade loše, privremene te neće dugo opstati, ali što je s ljudima koji u njima trebaju živjeti? Što će biti s njima kada se taj "pejzaž" ponovo promijeni? I već na početku izložbe, iza jednostavne serije širokih veduta s nedovršenim zgradama i ostacima porušene kuća skriva se Weiweijevo pitanje: *A gdje su u svemu tome ljudi?*

Drugi takav, jednako veliki pano, s jednako nalijepljenim fotografijama i s po dva monitora ispred, zbog dramaturških je razloga postavljen u središnjem dijelu galerijskog prostora. Na fotografijama su ovaj put ljudi, snimljeni u cijeloj figuri u gradskim ambijentima. U vertikalnim nizovima fotografija zamjećujemo da je prostor isti, a da se izmjenjuju samo osobe, uglavnom mlađe, odjevene po suvremenoj "svjetskoj" modi. Ipak, to nije katalog neke robne kuće s manekenima već dio projekta *Fairytales*. S oba ekrana vrti se dvosatni video u kojemu se govori o bitci administracije i pojedinca.

Fairytales je Ai Weiwejev enormno ambiciozan projekt u kojemu je 2007. za Documentu 12, kao svoj rad predložio prisutnost 1001 kineskoga građanina u Kasselu za vrijeme trajanja izložbe. Prve informacije o tom projektu objavljene su u tisku kao senzacionalna vijest znatno prije otvorenja izložbe. Ta je vijest zvučala kao dobra ideja koja je povezana s ionako samo apstraktnim predodžbama o mnogoljudnosti kineske nacije.

U masi od 1,3 milijarde ljudi, što je za njih 1001 Kinez? Zamisao da se izložbom u Njemačkoj samo prošeće, ipak na kraju, toliko njegovih "navijača", činila se stvarno zanimljivom. Međutim, pokazalo se da rad sadržava mnogo više od samo te ideje. Weiwei je iz dvadeset kineskih provincija odabrao različite ljude koji su najprije trebali dobiti putovnicu za izlazak iz Kine, a onda i stvarno posjetiti Kassel. Oni više nisu bili nedefinirana masa ljudi već ljudi s licima i različitim sudbinama. Kada se čovjek prisjeti koliko plaćaju i trpe svi oni koji na različite načine ilegalno dolaze u Europu, taj legalni način za, doduše, samo kratki posjet što im ga je darovao Weiwei za njih je postao bajka.

Na dva videomonitora oni govore o tome. Ali pritom vidimo i govor birokracije koja tu bajku za mnoge čini neostvarivom. Sve te osobe na fotografijama koje su nam pokazane u punoj figuri različitih su profesija, a snimljene su u blizini ambasada u kojima su imale intervju za dobivanje viza. Taj bi se projekt fotografiranja, dakle, gledajući samo u fotografskom smislu i zanemarujući krajnji cilj, mogao shvatiti i kao neka vrsta kolektivnoga portreta nacije. Po tome je on svojevrsni pandan onom "portretu nacije" koji je Nijemcima napravio August Sander 1920-ih i 1930-ih godina.

sl.3. 6/1/08, Wenchuan, China
Blog Photographs, u razdoblju od 2005.-
2009.

© Ai Weiwei

sl. 4.-5. Pogled na dvije serije fotografija:
Ispuštanje urne iz dinastije Han, 1995. i
Studije perspektive - Tiananmen, 1995.
- 2010.

Foto: Nicolas Lackner

© Universalmuseum Joanneum, Kunsthaus
Graz, Austrija

Ovi su kineski fotografski portreti u boji, a portretirani ne nose u rukama atribute svoga zanata kao oni na Sanderovim crno-bijelim portretima. Ali po svemu ostalome vrlo su slični - širini kadra, sablasnoj ispražnjenosti ambijenta iza fotografiranih osoba, frontalnosti figura i nekoj nelagodnoj slutnji - koju sa Sandersovih fotografija danas iščitavamo sa sigurnošću - o posebnom trenutku u povijesti nacije. Zato se taj pano *Fairytales* doima kao poantirani zaključak svega viđenoga na izložbi koji odgovora na ono pitanje s početka izložbe: *A što je s ljudima?*

Da, Weiwei i te kako zanimaju ljudi, zapravo najviše, njegovi sunarodnjaci.

Ostali radovi u prostoru galerije razlistavaju se pred nama nešto diskretnije. Serija ranih crno-bijelih fotografija manjeg formata, u malim serijama, tzv. njujorških fotografija, čak je pomalo skrivena gledateljevu oku na stražnjim stranama tih monumentalnih panoa. Navodno, sve što je fotografirao nije odmah pretvarao u fotografije već je na povratku u Kinu ponio oko 10 000 negativna i tek ih ondje razvio. Sam Weiwei priznaje da je gotovo dvanaest godina, od 1981. do 1993., proveo u New Yorku potpuno nesvjesno ili, možda bi bilo bolje reći, neosviješteno s obzirom na njegov kasniji aktivizam.

U ovom su tekstu nekoliko puta naglašeni veliki brojevi i spektakularne dimenzije kojima Weiwei suvereno i sasvim prirodno barata. Ta je njegova sposobnost djelomice povezana i s trenutačnom nevjerovatnom ekonomskom ekspanzijom zemlje, ali je ta sposobnost i naslijeđena. Ona je stečevina golemog prostora njegove zemlje, njezine mnogoljudnosti te njezina tisućama godina starog osjećaja za monumentalno, pri čemu sve bitno mora biti uočljivo i s Mjeseca. Zbog te povijesne, pomalo teleskopske vizure gledanja na stvari, Weiwei smatra da njegova zemlja danas, napokon, treba otkriti, osvijestiti i drugu vizuru. Nazovimo to *vizurom povećala*. Tek promatrana povećalom, u masi ljudi svaka osoba ima svoje raspoznatljivo lice, ime i prezime, a onda i pravo na sudbinu, a sve to bez upletanja države.

Svaki u potresu poginuli Kinez iz pokrajine Sichuan, od njih oko 70 000, kako se pretpostavlja, ima pravo da se njegovo ime i prezime, te pravi broj žrtava iskaže i objavi, smatra Weiwei. Za razliku od države koja to pravo na istinu poginulim Kinezima nijeće, a i Ai Weiwei, on previše inzistira na toj spoznaji i točnom broju. Teže ozljede glave koje zahtijevaju žurni kirurški zahvat ili njegov sa zemljom srađeni pekinški atelijer, koji kao da nikada nije postojao, samo su najdrastičnije posljedice njegova traženja istine.

Zahvaljujući blogu koji Ai Weiwei piše, 5 385 žrtava potresa više nije anonimno već imaju ime i prezime. Na tom istom blogu, ali i na ostalim društvenim mrežama, Weiwei sada komentira kinesku stvarnost. Danas pratimo Ai Weiweijev rad ne samo kao autora velikih instalacija, skulptura, fotografija, filma, projekata arhitektonskoga (umjetnički savjetnik Herzogu & de Meuronu na izgradnji Olimpijskog stadiona *Ptičje gnijezdo*, Peking, 2008.) ili likovnog sadržaja (*Svjetlosna fontana* kao parafraza Tatlinova tornja), već i kao čovjeka i aktivista, blogera koji, propitujući osnovna ljudska prava svojih sugrađana i potencijal što ga umjetnik ima u kreiranju boljeg društva, na kocku stavlja svoju karijeru, pa gotovo i vlastiti život.

No time se previše odmičemo od izložbe u Grazu i njezina fotografskog sadržaja i približavamo se onoj sferi, temama i razlozima po kojima je Weiwei ovih dana, ne bez zasluge, dobio titulu najutjecajnijeg umjetnika današnjice, što zaslužuje neki drugi tekst.

Primljeno: 15. rujna 2012.

AI WEIWEI: AN ARTIST WHO DOES NOT RELINQUISH RESPONSIBILITY

Exhibition "Ai Weiwei: Interlacing", Kunsthau, Graz, 17th September 2011 – 5th February 2012

After its appearance in the Photography Museum in Winterthur, the first major exhibition of photographs and video installations of Ai Weiwei, *Interlacing*, was presented in Kunsthau Graz.

Ai Weiwei, conceptual artist, sculptor, photographer, architect, blogger and twitterer, does things in a way artists have not done before. He records, comments and discusses on his blogs and on Twitter. This is a project that presents and highlights the complexity of his approach, in which the contents of his video works, series of photographs, blogs and essays are *interlaced*.

The series of photographs tell of the radical changes that are altering the visions of cities and suggest the great dynamism of occurrences in contemporary China and the people who are caught up in these changes.

A large part of the space is occupied by the enormously ambitious project or work called *Fairy tale* that Ai Weiwei did for Documenta 12 in Kassel, 2007. The first news about the project was released in the press as a sensation much before the opening of the exhibition. The story sounded like a good idea that was connected with the anyway only abstract ideas about populousness and the Chinese people. The idea of walking through the exhibition in Germany, at the end, seemed really interesting to many of his fans. However, it turned out that the work contained much more than just that idea, for we also follow in it the speech of the bureaucracy that makes the fairy tale unattainable for many. All these persons in the photographs shown to us life size have different callings.

They were photographed close to embassies in which they had visa interviews. As a photography project, looking at it only from a photographic point of view, and ignoring the ultimate aim, this project could be understood as a kind of collective portrait of a nation. It is accordingly a match of a kind to the "portrait of a nation" that August Sander did for the Germans in the 1920s and 1930s. These Chinese photographic portraits are in colour, but the subjects do not hold in their hands any of the attributes of their trades as do those in the Sander black and white portraits. But in all other things, they are very similar – the width of the frame, the spectral vacuity of the setting behind the subjects photographed, the frontal position of the figures and some obscure premonition – which we can still for a certainty read off from Sander's photographs today – of some special moment in the history of the nation.

The other works in the space of the gallery unfold somewhat more discreetly: the selection from series of early black and white photographs in smaller sizes, the so-called New York photographs that document Weiwei's stay in New York, everything that he had seen and wished in some form to take with him, which interested him as a phenomenon or moment of American social reality, his Chinese artist friends and the black and white photographs of Ai Weiwei, his family and friends in China.

Today we follow Ai Weiwei not only as author of great installations, sculptures, photographs, films, designs that have some architectural (artistic adviser to Herzog and de Meuron on the construction of the Bird's Nest Olympic Stadium in Peking in 2008) or visual art content (*Luminous Fountain*, a rephrasing of Tatlin's tower) but also as man and activist, as blogger who, testing out the fundamental human rights of his fellow citizens and the potential that the artist has in the creation of a better society, gambled his career and almost his own life on the throw of a die.

sl.6.-7. Ai Weiwei, *From Bird's Nest*, 2005.-2008.
C-Print, 46,5 x 60 cm
© Ai Weiwei